

по отношение на него нарушение то на клѣтвата се считало за измѣна. А необходимостта да се водятъ почти непрѣкъснати и продължителни, вътрѣшни и външни войни, да се поддържа незаконно придобитата върховна власт, да се държатъ завоюванитѣ страни въ покорностъ и да се защищаватъ границитѣ на държавата отъ почнатитѣ вече нападения отъ народитѣ на срѣдня Европа и горня Азия, подбуждала полководцитѣ съ всички мѣрки да държатъ войскитѣ колкото може по дълго време подъ знамената и да не ги распушатъ вече слѣдъ свършването на войнитѣ, но да ги държатъ и въ мирно време.

И тъй военното звание, толкозъ почетно по напрѣдъ, станало вече просто *занаятъ*, а армиитѣ, до тогава народни, временни, отличающи се по прѣвѣсходния си съставъ отъ отбрани граждани, станали вече по сжществото си *наемни, постоянни*, само, че не по силата на закона, а въдрѣки него, — съединявали въ се-

бѣ си всички недостатъци на единъ лошъ съставъ и на единъ неправиленъ, безразборенъ наборъ, и съ бързото распространение властта на римлянитѣ въ Европа, Азия и Африка, тѣ постепенно се умножавали на брой. Необходимостта да се държатъ завоюванитѣ страни въ покорностъ и да се защищаватъ тѣ отъ нападенията на външнитѣ врагове принуждавала постепенно да се заема съ особена армия всѣка отъ провинциитѣ, на които била раздѣлена държавата. Армиитѣ въ провинциитѣ били подчинени подъ управителитѣ на послѣднитѣ — проконсулитѣ, които били прослужили вече една година като консули, и преторитѣ. Въ рѣцѣтѣ на проконсулитѣ и преторитѣ била съединена висшата въ провинциитѣ имъ, военна и гражданска властъ, и това съединение на военната властъ съ гражданската било причина за извънрѣдното самоуправление, притѣснения и лихоимство отъ страна на управителитѣ.

§ 2.

Разнитѣ родове войски, въоръжението и числото имъ.

Нововъведения способъ за наборъ и състава на армиитѣ билъ естественната причина, гдѣто войскитѣ не можали вече да бжджтъ, както по напрѣдъ, раздѣляни по възрастта на войницитѣ, на классове. Названията на хастатитѣ, принципитѣ и триариитѣ исчезнали, и на мѣсто тѣзи *три* съставилъ се *единъ* родъ тѣжка или линейна пѣхота, безъ особено наименование. А названието на велититѣ макаръ и да се запазило, но се давало вече на легката пѣхота, която се набирала отъ подвластнитѣ народи и не влизала въ състава на легионитѣ.

Конницата се състояла както по напрѣдъ отъ тѣжка и легка, но вънъ отъ това Тигъ Ливий и Юлий Цезарь

спомѣнуватъ още за единъ срѣденъ родъ конница (*cetrati*), подобна на грѣцкитѣ пелтасти. Този родъ конница не принадлежалъ обаче къмъ състава на легионитѣ.

Въоръжението на войскитѣ било сжщото, каквото и по напрѣдъ.

Относителното число на разнитѣ родове войски въ легионитѣ и армиитѣ се измѣнило съ това, че само тѣжката пѣхота въ легионитѣ и собствената легионна конница имали опрѣдѣленъ съставъ, именно отъ 4 до 5.000 души първата и 300 души втората, макаръ този съставъ и да не билъ постояненъ. А числото на спомагателната легка пѣхота и тѣжка и легка конница било неопрѣдѣлено и зависило отъ обстоя-